

Torbalar çuval oldu

İktidar coştukça coşuyor. Ekonomi alanındaki cüreti ve iştahı da sınır tanımıyor. Olayın, ekonomi alanını dahi aşan muhtelif boyutları var. Gerçi 7 Haziran 2016 tarihli yazımızda çerçeveyi çizmiştik; şimdi yeni tasarı için hangi eklemeler yapılabilir ona bakalım.

Öncelikle, asıl olan ekonomik boyuta değinelim. İktidarın büyük ve görünür altyapı yatırımlarına olan ilgisi büyüdükçe, kaynak temini sorunu da büyüyor. Özellikle de siyasi ve ekonomik güvenilirliği zayıflamış bir iktidarın veya ona iş yapanların bol kepçe ve ucuz finansman bulmaları zorlaşıyor. Bulununca da, Osmangazi Köprüsü örneğinde olduğu gibi, Osmanlı imtiyazlarını aşan maliyetlerin üstlenilmesi gerekiyor. Bunlar hem bugünkü hem de gelecek nesle şimdilik pek hissedilmeyen yükler aktarıyor.

Dolayısıyla, iç açıkları büyütmemek ve dış açıklar yanına yeni bir kırılma etkeni eklememek için, yeni kaynaklar üretilmesi veya hiç olmazsa (Erbakan'ın 1995-96'daki "kaynak paketleri" hayali veya Özal'ın 1984-91'de çığ gibi büyüttüğü "Kamu Özel Fonları" sapmasındaki gibi) var olanların bir araya toplanarak sözüm ona daha iyi yönetilmesi isteniyor. "Türkiye Varlık Fonu" (TVF) bunun için kurgulanıyor. Ama daha önemlisi, Kanal İstanbul, Üçüncü Boğaz köprüsü ve havalimanı, otoyollar, demiryolları, Akkuyu Nükleer Santrali gibi çok büyük projelerin finansmanı için böyle bir Fonun kaynak sağlayıcı veya garantör olarak devreye girmesi de isteniyor.

TVF'nun yasal kaynakları arasında özelleştirme gelirleri, daha doğrusu Özelleştirme İdaresi Başkanlığı'nın (ÖİB) Fona devredeceği gelirler önemli bir kalem olarak sayılıyor. Ama bildik özelleştirme alanları önemli ölçüde tüketildiği için alışılmadık kamu kurum ve varlıkları da özelleştirme kapsamına alınabiliyor. Torba Yasanın 35. Maddesiyle, özel bütçeli kamu idarelerine ait ticari amaçlı kuruluşlardaki varlıklar ve hisselerden bu idarelerce ÖİB'na bildirilenler özelleştirilebilecek (kararı gerçekten bu idareler mi verecek, isterse bildirmesinler!). 100'den fazla kamu kurumunun varlıkları ve ticari hisseleri iştah kabartacak cinsten. Özelleştirilme sözcüğü ile yanyana getirilmesi bile düşünülemeyecek kurumlar şimdi talan radarı içine alınmış durumda: AOÇ, Devlet Tiyatroları Genel Müdürlüğü, Devlet Opera ve Balesi Genel Müdürlüğü, TDK, TTK, DSI, TRT, GAP Başkanlığı, Öğrenim Kredi ve Yurtlar Kurumu gibi. Daha kanıksatılmış olanlar da var: Devlet Hava Meydanları İşletmesi, TPAO, Milli Piyango İdaresi GM, Spor Toto Teşkilat Başkanlığı, Türkiye Taşkömürü Kurumu GM gibi.

Kapsamın böylesine “çılğınca” genişletilmesinin sadece ekonomik nedenleri yok. Örneğin, AKP devletin Cumhuriyetin binbir çabayla oluşturduğu çağdaş kültür alanından elini çekmesine götürebilecek adımlar, bağnaz ve dinbaz bir ideolojik tutumun ürünü. Cumhuriyetin kültürel ve toplumsal belleğinin de yok edilmesi gerekiyor. Ekonomik açıdan ise, gelir sağlamaktan ziyade, kendi kuracağı rejimin kültürünü temsil etmeyen kurumların gider kapısı olmasını önlemek dürtüsü ağır basıyor.

AOÇ’un Saray’ın bahçesi ve Ankara BŞB’nin rant alanı durumuna getirilmek istenmesi, özel hukuk hükümleri bakımından dahi hukuksuz olarak şartlı bir vakfiyeye tecavüz olarak emsal değeri olacaktır. Bunun, TDK ve TTK’na İş Bankası’ndan CHP dolayısıyla aktarılan paylara el koymayı aşan emelleri olduğunu düşünmek gerekir. Rejim yıkıcı bir iktidarın, Atatürk’ün hisselerinin olduğu bir İş Bankası’na sonsuza kadar tahammül göstermeyeceği açıktı. İş Bankası gibi çalışanlara ait bir Sandığın çoğunluk hissesine sahip olduğu bir kurumun, AKP açısından hem aykırı bir yapı hem de kolayca harcanabilir bir örnek olarak durduğu açıktır. Yenikapı’ya CHP katılımının bunu ne kadar geciktirebileceğini göreceğiz.

Şimdiye kadar üç elden özelleştirmeler yapıldı: ÖİB, Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu (batan bankaların ve hâkim paydaşlarının mal varlıkları) ve Karayolları ile Demiryollarının mülkiyetlerini pazarlayan Ulaştırma Bakanlığı. DSİ gibi önemli varlıklara sahip bir kuruluş bu çerçevede kapsamıyordu. Şimdi onun da yolu açılmaktadır.

İşin kaynak tarafında zorunlu Bireysel Emeklilik Sigortası gibi düzeneklerin de ısrarla çalıştırılacağı anlaşılmaktadır. Kıdem Tazminatı Fonu’nun da buna ekleneceği, ancak şimdilik uygun ortamın (şu uyduruk milli mutabakatı hemen bozmayacak ortamın) bekleneneği tahmin edilebilir. Bu fonların da Türkiye Varlık Fonu (TVF) ile ilişkilendirilebileceğini düşünmek için yeterli neden bulunuyor. İktidar ve sermayenin bu tür fonlara olan ihtiyacına 7 Haziran tarihli yazımızda değinmiştik.

Şimdi TVF’na biraz daha yakından bakalım. 12 maddelik bir yasa tasarısıyla gündeme gelen bu Fonun Özal döneminin kamu özel fonlarının izinden gittiğini, kamu kaynaklarını kullanacak olmasına rağmen kamu denetimine ve özellikle de TBMM adına Sayıştay denetimine tâbi olmayacağını, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonu (SYDTF) modelini izleyerek devlete ait çeşitli fon ve gelirlerinden yüzde paylar alarak besleneceğini ama bu modelin SYDTF için başarılı çalışmadığını belirtelim. İşsizlik Sigortası Fonu için olduğu gibi TVF’nun genel

gerekçesinde de bu Fonun ekonomik stabilizatör rolünü oynayacağı aldatmacasına başvurulmaktadır. Yani ekonomik daralma dönemlerinde Fonun ekonomiyi pompalayarak otomatik istikrarlandırıcı bir rol oynayabileceği palavrası, İşsizlik Sigortası Fonu (İSF) için 2009 krizinde kesinlikle işletilmemiş, büyüyen işsiz ordusuna kaynak aktarmakta önceki dönemdeki hasislikle davranılmıştır.

TVF ve buna bağlı alt fonların kurulması ve işletilmesi ise özel hukuk hükümlerine tâbi bir Türkiye Varlık Yönetimi Anonim Şirketi'ne (TVYAŞ) bırakılmakta, bu Şirket ve Fon her türlü vergi bağışıklığından (muafiyet ve istisnadan) ve çeşitli imtiyazlardan yararlanacak şekilde oluşturulmaktadır. Adeta, bütçeye rakip, denetime kapalı özel bir bütçe oluşturulmaktadır. Özal'ın büyüttüğü kamu özel fonlarının 1991'de sayılarının 107'ye ulaştığını, bunların toplam gelirlerinin bütçe gelirlerinin yüzde 57'sine kadar çıktığını, büyük bölümü Sayıştay denetimi dışına çıkarılmış bu urlardan kurtulmak için 10 yıllık bir çabanın gerekli olduğunu bu vesileyle belirtelim. Tekrar eskiye dönüş hevesleri, Türkiye'de siyasetçi tipinin özellikle de bunun AKP modelinin, deneyimlerden ders almaz ve günü kurtarmaktan öteye perspektife sahip olmaz anlayışlarıyla bağlantısını da kurmak zor olmasa gerekir.

Kaynaklarını sınırsız bir biçimde arttırabilecek olan, İSF kaynakları dâhil her türlü özel amaçlı fonun varlıklarına el koyabilecek olan, kamu kaynaklarını özel hukuk hükümlerine göre yönetecek şirketlere terke edecek olan bu tür fonların sisteme girmesi kanser hücrelerinin bünyeyi sarmasına yol açacaktır.

Buna rağmen, mevcut kamu gelir düzeylerinin artışından ziyade bunların yeni özel havuzlarda toplanmasından başka sonuç alınamayacaktır; ama bunun bedeli olarak kamu maliyesi bütünlüğünün ve bütçe birliğinin bozulmasına ve yeni yolsuzluklara da kapı aralayacak olan bu tür arayışlar, hüsrarla sonuçlanmaya mahkûmdur.

“Torba yasaların” çuval boyutuna erişmesi, kaynakların derelerden ırmaklara dönüşmesine kendiliğinden yol açmayacaktır. Çünkü dereler artık kurudu kuruyacak. Tıpkı AKP'nin artık bitmesi gereken döneminin yapay olarak uzaması gibi.

haber.sol.org.tr/yazarlar/oguz-oyan/torbalar-cuval-oldu-165776